

Kurbağa Duası

Ömer Seyfettin

Kurbağa Duası — Ömer Seyfettin

Ömer Seyfettin 1920 yılında öldü. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca eserin özgün metni kamu malıdır.

Metin, Vikikaynak (tr.wikisource.org) aktarımından alınmıştır:

https://tr.wikisource.org/w/index.php?title=Kurbağa_Duası&oldid=155658 (revizyon 155658). Bu aktarım Creative Commons Atıf-AynıLisanslaPaylaş 4.0 (CC BY-SA 4.0) lisansı ile paylaşılır; bu PDF de aynı lisansla serbestçe paylaşılabilir.

pdfkitaphane.com

Reşat Nuri'ye

Taşra âlemi... Yani İstanbul'un dışında geçen hayat, ne hoştur! Bunu ancak yaşayan bilir. Bir taraftan eşraf, ulemâ filan! Öbür taraftan memurlar, zâbitler, muallimler... Sonra kasabanın çift, çubuk sahibi yerli ahalisi... Her sınıfın, her zümrenin ayrı kahvesi, ayrı eğlencesi, ayrı zevki vardır. "Beynessınıf" denilebilecek yegâne adam kazanın belediye doktorudur. O daima herkesle konuşur, düşer, kalkar. Muallimlerin, memurların, zâbitlerin oturdukları kahvelere girer. Eczane ise eşrafın kulübüdür. Büyük rütbeli memurlar da oraya uğrarlar. Avukat yazıhaneleri de bir dereceye kadar eczaneye benzer.

Hâsılı taşra, başlı başına gayet hoş bir âlemdir. Yedi, sekiz, belki dokuz sene oluyor, ben de İstanbul'a pek uzak olmayan bir kasabada idâdi muallimi idim. Başlı başına bir âlem olan taşrada, mektep de, başka bir âlemdir. Âdeta âlem içinde bir âlemdir! Programları, gayeleri birbirine zıt; dört, beş mektebin yetiştirdiği yaşlı, genç, zeki, budala, zevzek, sükutî yirmi muhtelif adam: Müdür, muavin, muallimler, muînler... İdare memurları... Evvel zamandan kalma, hani o bir tarafından güneş batarken öbür tarafından doğan eski kocaman imparatorluğumuzun en uzak köşelerinden gelme leyli talebe.. Her ırktan, her cinsten –lisanlarından başka hiçbir şeyleri Türkleşmemiş– bir sürü çocuk... Fakat, bu kadar bariz tezatlar arasında o ne samimi ahenktir! Mutaassıplar, mürtecîler, liberaller, sonra hiçbir muayyen mesleği, meşrebi olmayanlar birbirleriyle kardeş gibi geçinirlerdi. Bir riyâziye muallimi vardı ki, aşırı derecede açık fikirliydi. Tabiat muallimi hepimize kara cahil nazarıyla bakıp için için acıyan ciddi bir gençti. Ben edebiyat muallimi idim. Fransızca muallimi bir Yahudi idi. Nöbetçi olduğu vakitler, gece müzakeresinde, çocukların kendisine sorduğu lügatları latin

harfleriyle cep defterciğine yazar, ertesi günü mânâlarını benden anlardı. Bir kere "cezbe-i Rahman" ın ne demek olduğunu zavallıya sormuşlar. İyi anlamamış, defterine "cezve-i Rahman" yazmış. Muallimlerin odasında beni tuttu:

— Cezve-i Rahman ne demek?

Dedi.

— Öyle şey olmaz!

Diye güldüm, ısrar etti. Kendisine soran talebeyi buldurdu. Kitabı açtık. Yanlış anladığı meydana çıkınca, bu aramızda bir alay mevzuu oldu. Biçarenin adı "Cezve-i rahman" kaldı, gitti.

Hele Müdür... Ben dünyada bu kadar intizamperver, kanunperver, usulperver bir adam görmedim. Bir kere maiyetinin hiçbirisiyle hususî münasebette bulunmaz; mektep heyetinin haricinde, tıpkı bir esatir mâbudu gibi ayrı yaşardı. Aramızda lakabı "zımnında" idi. Son derece ehemmiyet verdiği meclis günleri, odasında toplandığımız vakit, hiçbirimize laf söyletmez, hepimize "zımnında, zımnında, zımnında" diye ayrı tahrîratlar yazdırır, herhangi mesele olsa, aynı kelimelerle, aynı cümlelerin nihayetine mâhut "zımnında"yı takarak bir şey kaleme aldırınca hallettim sanırdı.

Arkadaşlarımın içinde en sevdiğim ulûm-ı diniye hocası Bâhir Efendi idi. Medreseden sonra darülfünunu da tamamlamıştı. Yaşı elliye yaklaşıyordu. Fikrinde musır, cerbezeli, açığöz, tuhaf, şen bir adamdı. Benimle dostluğuna sebep, terbiye hakkındaki fikirlerimizin bir olmasıydı. Çünkü ben her ne kadar milliyetperver bir liberal isem de, "terbiye"nin daima "muhafazakârâne" olması lazım geldiğine mûtekidim. İçtimâî inkılabın yeri mektep değil, hayattır. Muallimlerin vazifesi çocuklara, eski hayatın terbiyesini ibrâm etmektir. O da işte benim gibi düşündüğü için, meclislerde

ikimiz taraftarlarımızla bir kuvvet teşkil eder, liberallere, yeni asrî terbiye taraftarlarına ağız açtırmazdık. Bâhir Hoca'nın en meftun olduğum şeyleri canlılığı ile "mebnî-aleyh, mebnî-bih, mebnî-leh" gibi tâbirleri idi. Kavga eder gibi konuşur, kelimelerine sanki yumruk şeklinde vücutlar vermek istiyormuş gibi sağ kolunu –bir Karagöz çevikliğiyle– sallardı. Kusuru yalnız nargilesiydi. Buna o kadar müptela idi ki, kahvede, mektepte, günde on tane içmeden yapamazdı. Nargile bu... Cigara filan gibi bir şey değil. Havaleli... Müdürden, müfettişlerden gizlemek lazım... Bir gün kahvemizde oturmuş, portatif bir nargile şekli düşünüyorduk. Mesela içildikten sonra üzeri çıkarıldı mı, sürahiye benzesin, lüle cebe girebilsin... Bâhir Hoca:

— Ya marpuç?

Diyordu.

— Cübbenin altına, beline sararsın.

— Kırılır.

— Fesinin içine çörekle...

— Sığmaz...

.....

Böyle konuşurken içeri, belediye doktorunun girdiğini gördük. Bizim yanımıza geldi, selamlaştık. Oturdu. Cuma günü Bektaşî Tekkesi'ne gideceklermiş. Kuzu, saz, biraz da mey varmış. Bizi de davet etti.

Ben:

— Gidemeyiz!...

Dedim. Biz muallimdik. Öyle sazlı, sözlü, içkili meclislere giremezdik. Doktor ısrar etti: "Siz içmezsiniz. Kulaklarınızı tıkarsınız. Gözlerinizi bağlarsınız." diyordu. Zaten arkadaşlardan birkaçı razı olmuş... Bâhir Hoca:

— Nargilemi götürürseniz gelirim.

Dedi. Doktor:

— Götürürüz. Hem vallahi ben götürürüm, hocam!

Diye yemini bastı.

Ne şen, ne babayânî bir delikanlıydı. Adeta kasabanın canlı bir neşesi idi. Hastalar ilacından ziyade onun sözlerinden şifa bulurlardı.

* * *

Cuma günü cümbür cemaat Bektaşî Tekkesi'ne gittik. Burası eski mesut zamanlarda taptaze kalmış bir cennetin hayaline benziyordu. Sanki tarih denen fırtınanın rüzgarları bu asırlık çınar ağaçlarının arasından, beyaz münzevî binanın sakin çatısı üstünden hiç geçmemişti. Etrafta setleri olmasa tabii bir göl sanılacak derecede büyük havuz zümrüt gölgeler içinde, nilüfer rüyalar açmış, uyuyordu. Dervişlerin yaydığı hasırlara yan geldik. Telgrafçı udunu, tapu memuru kanununu aldı. Kemancı Aleko da gelmişti. Saz başladı. Doktor: "Sâki benim!" diye herkese sunuyor, Bâhir Hoca'nın önünde dikilip kalıyordu:

— İşte benim nargilem var?

— Bir yudum?

— Ömrümde bir katre ağzıma almamışım.

— Bir yudum al, gargara et, sonra tükür.

— Ne faide?

— Vallahi muzâdd-ı taaffündür.

.....

Bâhir Hoca, bu gibi meclislerde kara mutaassıp görünmek istemezdi. Ağzına bir kadeh rakı aldı. Fakat doktor hocayı gıdıkladı. Birkaç damla yutturdu. Yuttuğunu inkar etmekle beraber, bu birkaç damla ona birkaç küp neşesi verdi. Gülüyorduk. Eğleniyorduk.

Lâkin kafamız kazan gibiydi! Bu yeşil cennette ardı arası kesilmez bir cehennem gürültüsü vadı: Kocaman havuzun içinde belki bir milyon kurbağa... Avazları çıktığı kadar haykırıyorlardı. O kadar ki, âdeta birbirimizin söylediğini işitemiyorduk.

Doktor:

— Vay anasını!...dedi, bunları nasıl susturmalı? Kulaklarımız patlayacak.

Dervişler:

— Ne yapsanız susturamazsınız.

Diyorlardı. Bâhir Hoca'dan başka hepimiz kalktık. Çünkü dayanılacak gürültü değildi. Taş, toprak, elimize ne geçtiyse havuza atmaya başladık. Kurbağalar bu tecavüzümüzden hiddetlenmiş gibi daha beter bağrıışmaya koyuldular. Doktor, gazeteler tutuşturdu. Korkup kaçsınlar diye üzerlerine attı. Hayır, hayır... Ne yapsak susmuyorlar daha ziyade azıtıyorlardı. Sazı duymak mümkün değildi. İçimizden birisi:

— Buradan kaçmaktan başka çare yok!

Dedi.

— Nereye gidelim?

— Havuzun uzağında bir yere...

Biz böyle hicret müzakeresi ederken nargilesinin başında unuttuğumuz Bâhir Hoca'nın:

— İstersem, ben onları bir anda sustururum.

Dediğini işittik.

— Nasıl?

— Bir nefes ederim.

— Ey?..

— Hemen susarlar.

Gürültüden neşemiz kaçmışken, hepimiz yine güldük. Doktor: "Bu kurbağalar yarım başağrısı değil ki, bir nefeste dursunlar; bunlar baş belası!" diyordu. Fakat Bâhir Hoca, yine hiddetlenmiş bir Karagöz tehâlükü ile yumruğunu sallıyor, hepimizin itikatsızlığına sövüp sayıyordu. Onun bağirtisi bir taraftan, bir milyon kurbağanın kopardığı kıyamet bir taraftan... Hâslı bir curecunadır gidiyordu. Meclisin neşesi kalmamıştı. Bâhir Hoca:

— Herkes yerine otursun, dedi, ben havuzun kenarına gideyim, nefes edeyim. Susmazlarsa yüzüme tükürün...

— Haydi, haydi öyleyse Hoca...

—

İnanmıyorduk, lâkin "bir alay çıkar" ümidiyle yerlerimize oturduk. Hoca kalktı. Nargilesini eline aldı. Havuzun kenarına gitti. Arkasını bizden tarafa çevirmişti. Sulara doğru üfürdüğünü gördük. Bir dakika geçmedi. Kurbağalar birdenbire susmuşlardı. Koca havuzdan bir çıt bile çıkmıyordu. Şaşırmıştık. O, yumruğunu sıkarak muzafferane döndü, geldi.

— Ne yaptın Allah aşkına!

Diyenlere:

— Görmediniz mi? Gözlerinize de mi itimadınız yok, nefes ettim.

Cevabını verdi.

Yarım saat geçince kurbağalar yine ötmeye başladılar. Artık korkmuyorduk. Bâhir Hoca kalkıp havuzun kenarına gidiyor, bir nefeste yine hepsini susturuyordu. Giderken sevgili nargilesini "sarhoşsunuz, kırarsınız" diye bizim yanımızda bırakmıyordu. Akşam kadar eğlendik. Bâhir Hoca'nın nefesine Kemancı Aleko bile inandı. Doktor inanamıyor, fakat gözüyle gördüğü neticeyi de inkar etmek cesaretini gösteremiyordu. Yerli memurlar hayretten rakıya

bile devam edememişlerdi. Bektaşî dervişleri dalgın dalgın, nefes sahibine bakıyorlar, kimbilir akıllarından neler geçiriyorlardı.

Ertesi akşam, kahvede Bâhir Hoca ile yan yana oturmuş İstanbul gazetelerini okuyorduk. Ben okuduğumu anlamıyor, onun Bektaşî Tekkesi'nde kumanda verir gibi kurbağaları nasıl susturduğunu düşünüyordum. Doğrudan doğruya kendisine sorsam, eminim ki, yine "Gözlerine de mi itimadın yok! Nefes ettim, kör müydün?" diyecek, beni de kurbağalar gibi susturacaktı. Fakat ben enayi değildim. Ona zihnen, ilmî bir pusu kurdum. Evvela gazeteleri bıraktırdım. Gayet tatlı bir ruhiyat bahsi açtım. Böyle şeylere çok meraklıydı. Hayvanlarda ruh olmadığını, mahlukatın maneviyat haricinde tıpkı nebatat gibi yaşadıklarını anlatıyordum.

— Ben de bu fikirdeyim.

Dedi.

— Hayır, yalan söylüyorsun.

Dedim.

— Vallahi...

— Hayır, yalan...

— Ne biliyorsun?

— Çünkü sen kurbağalara nefes ettin. Demek ki hayvanların maneviyat haricinde yaşadıklarını bilmiyorsun.

Kollarını masanın üzerinden çekti. Arkasına dayandı, durdu. Gözlerime dik dik baktı. Aşağı tükürse sakalı, yukarı tükürse bıyığı idi. Öyle bir vaziyete sokmuştum ki... Kalın kaşlarını çattı:

— Ben kurbağalara nefes etmedim!

Dedi.

— Ya nasıl susturdun onları?

—

Ağzını açamıyordu. Fena sıkışmıştı. Akli sıra, ya cahilliği kabul edecek, ya hakikati söyleyecekti.

— Söyle öyleyse, ne yaptın da, kurbağalar sustular?

— Şey, canım... Budala mısın? Nefes filan olur mu?.. Şey ettim...

— Ne ettin?

— Nargilenin marpucunu sarkıttım...

— Ey?..

— Kurbağalar onu yılan sandılar. Hemen dibe kaçtılar.

.....

...Fakat taşra hayatının bir vasfı da sır saklamaktır.

Bâhir Hoca: "Saf adamların itikatlarını bozmamalı. Onlara ilmî hakikatlerin lüzumu yok. Sakın marpucu kurbağalara gösterdiğimi kimseye söyleme! Varsın, nefes ettim diye bilsinler" dedi.

Ben, bu sırrı ağzımdan hiç kaçırmadım. Bütün kasaba halkı hocanın nefes kerâmetini işitti. Hatta Bektaşiler de buna şahitti. Doktorun bile şüpheleri yavaş yavaş gevşedi, eridi. Bâhir Hoca'nın bir üfürüşte kurbağaları susturduğundan bahsolunduğu vakit, zavallı boynunu büküp:

— Dünyada ne kadar meçhul var. İlmimiz bu meçhulün yüz milyonda biri bile değil!..

Der, o her vakitki şuh kahkahasını atamazdı...